

MEĐUNARODNA ZNANSTVENA
KONFERENCIJA SLAVENSKE
KULTURE I BALKAN U VARNI

U okviru slavenskog projekta UNESCO organizirana je druga Međunarodna znanstvena konferencija (prva je održana u Moskvi u studenom 1974) koja se na temu *Slavenske kulture i Balkan* održavala od 15—20. rujna 1975. g. u Varni.

Rad te vrlo zanimljive Konferencije koja je obuhvaćala raspon od punih deset stoljeća odvijao se u dvije glavne sekcije: *Slavenske kulture i Balkan od IX—XVII st. i Formiranje nacionalnih kultura Južnih Slavena XVIII—XIX st. u procesu razvitka evropskih kultura*, te u dvije uže sekcije, tj. u lingvističkoj i folklornoj. Na Konferenciji je sudjelovalo 145 stručnjaka iz raznih zemalja Evrope i Amerike, od kojih iz Jugoslavije 7 (4 iz SR Hrvatske i 3 iz SR Makedonije). U sve četiri sekcije održano je ukupno 116 referata na koje je prema službenom izvještaju bilo 73 intervevnata.

Referati prve grupe, za naš časopis najinteresantniji, obuhvaćali su razdoblje od početaka slavenske pismenosti do stvaranja narodnih kultura u Južnih Slavena. U njima se raspravljalo o slavenskoj pismenosti na Balkanu i evropskom tradicionalizmu (E. Georgiev), o značenju Bugarske i Velike Moravske za slavenske kulture (B. Hropovski), o vezama Kijevske Rusije i Bugarske (A. I. Rogov), o historiji Kijevskih glagoljskih listića (V. L. Fonkič), o tome koje je od 38 slova slavenske azbuke sastavio Konstantin Filozof (B. Velčeva) itd. O najrazličitijim idejnim i političkim

strujanjima kršćanskog Istoka i Zapada koja su se križala na Balkanu bilo je govora u referatima E. Höschla, E. Turczyńskog, D. Angelova, B. Pejčeva i drugih. Lijep broj referata bio je posvećen pitanjima tradicije i novotarstva u umjetnosti Južnih Slavena, te ulozi Atosa u razvoju slavenske kulture.

Zapaženi referati I. Dujčeva, *Literarne veze između Bizanta i Slavena u ranom srednjem vijeku*, V. Antić, *Prilog poznavanju književnih utjecaja i veza između slavenskih naroda na Balkanu u srednjem vijeku* i B. Grabar, *Izvori nekih hrvatskoglagoljskih hagiografskih legendi* osvijetlili su s raznih strana pitanje književnih veza između Bizanta i slavenskih naroda i govorili o značenju slavenskih prijevoda za poznavanje njihovih originala, osobito ako su ovi izgubljeni ili slabo tradirani.

Analizi renesanse u balkanskim Slavena i pojavi tiskane knjige bilo je posvećeno posljednjih 8 referata iz prve velike grupe problema tretiranih na Konferenciji. Među njima valja upozoriti na referat A. Nazor, *Glagoljsko tiskarstvo na području Hrvatske* u kojemu je prvi put dan potpun pregled svega što je tiskano na glagoljici od Prvotiska 1483. g. do izdanja Staroslavenske akademije u Krku na početku 20. st.

Znatan broj referata druge grupe razmatrao je problem razvoja centara slavenske kulture i pitanje ideje slavenskog jedinstva koja se javlja u vezi s procesom formiranja narodne svijesti u XVIII—XIX st. To je vrijeme utvrđivanja veza između Rusije i Balkana pa se raspravljalo o ulozi Rusije u kulturnom i nacionalnom razvoju balkanskih naroda. Tražilo se također mjesto i

govorilo o vezama muslimana i ne-muslimana na Balkanu. Tu su našli svoje mjesto i problemi lingvistike raspravljani u posebnoj sekciji s ukupno 14 referata, a o mjestu i značenju folkloru u oblikovanju kulturnog procesa te vezama usmenog stvaralaštva s literaturom govorilo je 9 referata u sekciji za folklor, od kojih je Jugoslavija bila predstavljena referatom T. Čubelića (*Uloga i mjesto usmenog narodnog stvaralaštva u kulturnim vezama slavenskih i neslavenskih naroda na Balkanu*).

Novi oblik rada na Konferenciji bili su razgovori za okruglim stolom. Organizirana su dva razgovora s tematikom koja je izvirala iz referata. Za jednim okruglim stolom razgovaralo se o tekstološkim i arheografskim pitanjima starih slavenskih rukopisa. U vrlo plodnoj diskusiji, u kojoj je sudjelovalo petnaest sudonika, isticala se potreba da se o tim problemima progovori na jednoj široj razini, tj. da se njima posveti simpozij, a kao zaključak pao je prijedlog da se u krilu Tekstološke komisije Međunarodnog Slavističkog komiteta osnuje koordinaciona komisija za izdavanje slavenskih rukopisa. Njezin bi zadatak bio da pripremi pravila izdavanja i da potakne inventarizaciju slavenskih rukopisa u raznim zemljama s krajnjim ciljem da se izda zajednički katalog.

Referati koji su tretirali cirkuliranje ideja i ideoloških strujanja između slavenskih i neslavenskih zemalja u srednjem vijeku dali su bazu za drugi okrugli stol: *Bogumili i katari* oko kojega se sakupilo deset sudionika.

U okviru Konferencije organiziran je vrlo uspješni jednodnevni izlet u povijesna mjesta Plisku i Preslav, stare prijestolnice bugarskog carstva.

Akademski nivo i atmosfera uzajamnog razumijevanja i intelektualnog slaganja mnogo je pridonijela uspjehu Konferencije. Njezin pak krajnji domet i stvarni doprinos znanosti moći ćemo ocijeniti nakon što se objave materijali s Konferencije.

B. Grabar

II. ROČKI GLAGOLJAŠKI BIENALE

U okviru Čakavskog sabora djeluje od 1973. katedra Ročki glagoljaški bienale. Rad ove katedre zasniiva se na propagiranju znanstvenih dostignuća s područja slavenske medievistike, prvenstveno slavenskih srednjovjekovnih književnosti; osnovna zadaća Katedre je ipak valoriziranje hrvatskoga glagolizma i iniciranje proučavanja pojedinih znanstvenih problema vezanih za hrvatski glagolizam shvaćen u širokom opsegu ovoga pojma, kao i populariziranje fundamentalnih znanstvenih dostignuća vezanih za interesno područje Katedre.

Prvi Ročki glagoljaški bienale održan je u Roču 9. rujna 1973. kad su održana tri referata: E. Hercigonja: *Problemi i metode lingvističkog pristupa hrvatskoj srednjovjekovnoj prozi*; M. Pantelić: *Srednjovjekovna vjerovanja — hrvatski amuleti iz 15. stoljeća*; B. Fučić: *Glagoljanje grafita*. Referati su objavljeni u riječkom časopisu *Dometi*, 7—8, 1973., str. 1—26.

Drugi Ročki glagoljaški bienale imao je veće ambicije: trajao je dva dana, 25. i 26. listopada 1975. Prvog dana održan je razgovor o problemima proučavanja južnoslavenskih srednjovjekovnih književnosti. Potaknuti su problemi suradnje središta i pojedinaca koji proučavaju stare tekstove, ukazano je na problematiku ediranja tekstova i populariziranja znanstvenih rezultata, naglašena je potreba jednoga jugoslavenskoga središta koje bi u pretiscima izdalo temeljna djela naše znanstvene prošlosti, za kojima i u nas i u svijetu postoji interes. Do sada su se takvim poslovima uglavnom bavili strani izdavači. U diskusiji su sudjelovali gotovo svi sudionici ovogodišnjeg Bienala (V. Mošin, F. V. Mareš, M. Mulić, A. Nazor, E. Hercigonja, M. Ratković, P. Kepeski, A. Stamač i drugi). Preporučeno je da upravo katedra Ročki glagoljaški bienale bude ono središte gdje bi proučavatelji naše starine slobodno, stručno i zauzeto izmjenjivali svoja znanstvena iskustva i iznosili svoje znanstvene probleme.